

2020-11-26
I2020/03042**Infrastrukturdepartementet**

Trafikverket

781 70 Borlänge

Ändring av uppdraget att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart

Regeringens beslut

Med ändring av regeringens beslut den 23 augusti 2018 om uppdrag att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart (N2018/04482) beslutar regeringen att samordnaren inom ramen för uppdraget även ska:

- genom att lyfta fram goda exempel och sänka trösklarna för att flera ska följa efter, utmana hamnar att verka för att konkreta åtgärder vidtas som leder till att de hamnavgifter som tas ut skapar incitament för överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart och i större utsträckning, gynnar sjöfartens omställning till fossilfrihet, främjar fossilfria transporter inom alla trafikslag och stärker sjöfartens konkurrenskraft.
- föra en dialog med främst de allmänna hamnarnas hamnbolag och ägare, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och andra aktörer verksamma i hamnarna i syfte att etablera ett gemensamt arbete kring avgifter med utgångspunkt i hamnutmaningen kan gynna sjöfartens omställning till fossilfrihet, stärka miljöstyrningen och stärka sjöfartens konkurrenskraft.

Trafikverket ska i genomförandet av uppdraget beakta de förutsättningar som gäller för hamnavgifternas bestämmande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/352 av den 15 februari 2017 om inrättande av en ram för tillhandahållande av hamntjänster och gemensamma regler för finansiell insyn i hamnar.

Trafikverket ska också, i den del som handlar om att utmana hamnarna, under arbetets gång föra en dialog med och samverka med Initiativet Fossilfritt Sverige (dir. 2016:66).

Trafikverket ska vid behov inhämta information om avgifter och sjöfartens konkurrenssituation från Trafikanalys.

Trafikverket ska redovisa denna del av uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 30 september 2021.

Skälen för regeringens beslut

För att Sverige ska nå klimatmålen behöver en större andel av godset transporteras på järnväg och till sjöss. Inrikes sjöfart och närsjöfart har potential att avlasta väginfrastrukturen, minska andelen kortväga lastbilstransporter och därmed minska trängseln på vägarna. Det gäller bl.a. vid större byggprojekt runt och i storstäderna. En potential finns i närsjöfartslösningar baserade på slingor som knyter ihop svenska inlands- och kusthamnar med andra europeiska hamnar.

Regeringen beslutade i juni 2018 den nationella godstransportstrategin Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter – en nationell godstransportstrategi (N2018/03939). I strategin anges att en nationell samordnare för ökad inrikes sjöfart och närsjöfart ska utses. Regeringen uppdrog den 23 augusti 2018 åt Trafikverket att utse och inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart, med uppdrag att bl.a. främja en väl fungerande och effektiv inrikes sjöfart och närsjöfart och förbättra förutsättningarna för överflyttning av godstransporter från väg samt initiera och främja samverkan mellan berörda aktörer, inklusive europeiska aktörer samt tillhandahålla ett forum för dialog och samarbete, såväl mellan aktörerna och regeringen som mellan aktörerna (N2018/04482).

Samordnaren ska vidare bl.a. främja en väl fungerande och effektiv inrikes sjöfart och närsjöfart och förbättra förutsättningarna för överflyttning av godstransporter från väg. I uppdraget ingick även att i dialog med berörda aktörer, utarbeta och bidra till att verkställa en handlingsplan som främjar inrikes sjöfart och närsjöfart, som också främjar energieffektiva lösningar med låga utsläpp av växthusgaser och föroreningar till såväl luft som vatten. Handlingsplanen redovisades den 31 maj 2019 (TRV 2018/92361) och innehåller 62 åtaganden, varav flera av åtagandena rör avgifter inom sjöfartsområdet.

Regeringen beslutade 2016 att en särskild utredare i rollen som nationell samordnare ska stödja regeringen i att stärka och fördjupa arbetet med

Initiativet Fossilfritt Sverige (dir. 2016:66). I uppdraget ingår bl.a. att göra aktörernas arbete synligt, utmanande och inspirerande för andra, att vid behov etablera en dialog även med aktörer som inte redan ingår i initiativet samt att synliggöra, främja och kommunicera aktörernas arbete nationellt och internationellt för att stimulera fler aktörer till att bidra till utsläppsminskningar och ett fossilfritt Sverige. Ett av de arbetssätt som den särskilda utredaren har använt sig av är utmaningar, som exempelvis transportutmaningen och tjänstebilsutmaningen. Utredningstiden har förlängts till den 31 december 2024 och regeringen har beslutat om tilläggsdirektiv som bl.a. innebär att utredaren ska öka samverkan med och stöd till kommuner och regioner och fortsätta med och utveckla initiativets kommunikativa insatser (dir. 2020:50). Regeringen bedömer att Trafikverket och den särskilde utredaren som fungerar som nationell samordnare för Initiativet Fossilfritt Sverige bör samverka i genomförandet av detta uppdrag.

Rederier betalar avgifter i form av farledsavgifter och lotsavgifter till Sjöfartsverket samt hamnavgifter till hamnägaren. Farledsavgiften syftar till att finansiera Sjöfartsverkets verksamhet och hamnavgifterna sätts lokalt av respektive hamn. Regeringen uppdrog 2016 åt Sjöfartsverket att analysera utvecklingspotentialen för inlands- och kustsjöfart i Sverige (N2016/01639). Av Sjöfartsverkets redovisning Analys av utvecklingspotentialen för inlands- och kustsjöfart i Sverige (dnr 16-00767) framgår att hamnarnas prissättning påverkar sjöfartens konkurrenskraft gentemot andra trafikslag. Regeringen ser behov av ett mer ändamålsenligt avgiftssystem som stärker sjöfartens konkurrenskraft och har bättre förutsättningar att styra mot fossilfrihet.

Trafikverket stödjer arbetet med att skapa samverkan mellan sjöfartens aktörer och transportköpare som Maritimt Forum bedriver i form av ett Shortsea Promotion Centre (SPC) och som syftar till att främja överflyttning av gods till sjöfart.

Efter att riksdagen hade anvisat medel för ändamålet införde regeringen 2018 ett ekobonussystem för sjöfarten om 50 miljoner kronor per år under perioden 2018–2020 i syfte att stimulera en överflyttning av gods från väg till sjöfart. Efter förslag i budgetpropositionen för 2020 förlängdes ekobonussystemet till och med 2022.

Regeringen uppdrog 2018 åt Trafikverket att verka för bättre förutsättningar för godstransporter på järnväg och med fartyg (N2018/04481). Trafikverket

redovisade uppdraget 2019 i rapporten Åtgärder för ökad andel gods-transporter på järnväg och med fartyg (TRV 2018/93267) och har sedan dess tagit fram en färdplan för att genomföra föreslagna åtgärder. En åtgärd som föreslås är att se över möjligheterna att ingå överenskommelser med hamnar och terminalägare om åtgärder som främjar järnvägs- och sjöfartstransporter. Trafikverket ska redovisa hur långt myndigheten har kommit i arbetet med att genomföra åtgärderna i samband med årsredovisningen för 2020 (I2019/03374).

På regeringens vägnar

Tomas Eneroth

Per Hollander

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA och K
Miljödepartementet/ME och KL
Infrastrukturdepartementet/TM och TP
Boverket
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Naturvårdsverket
Polismyndigheten
Trafikanalys
Trafikverket
Transportstyrelsen